

СТ А Н О В И Щ Е

От:

проф. д-р Камен Димитров Петров
Университет за национално и световно стопанство (УНСС);
Администрация и управление (Геоикономика и регионална демография)

Относно: Дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** по научна специалност *„4.4 Науки за земята“* *Икономическа и социална география“*.

Автор на дисертационния труд: **Владица Тошич**
Тема на дисертационния труд: *Териториално сътрудничество между България и Сърбия (На примера на европейските групи за териториално сътрудничество – ЕГТС)*

Основание за представяне на становището: Участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед №РД-38-156/28.03.2024 г. на Ректора СУ „Св. Кл. Охридски“.

1. Информация за дисертанта

Дисертантът се е обучавал по докторска програма към *катедра „Регионална и политическа география“*, *факултет „Геолого-географски факултет* на СУ „Св. Кл. Охридски“. По време на обучението докторант Владица Тошич успешно е изпълнил индивидуалния учебен план и е подготвил проект за дисертационен труд съгласно поставените му изисквания от научния ръководител. Можем да отбележим, че в периода на обучението си, дисертантът е положил всички докторантски изпити и е подготвил съответните публикации изискващите се от него. Това е видно от предоставената от страна на докторанта публична документация.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Темата на дисертационният труд е актуална и отговаря в голяма степен на необходимостта от анализиране и оценка на териториалното сътрудничество през ХХI век в рамките на Югоизточна Европа. Фокусът на изследването е оценка и анализ на реализирани инициативи на Европейските групи за териториално сътрудничество (ЕГТС). Тук е мястото да подчертаем, че Европейска група за териториално сътрудничество и регионалната политика на Европейския съюз са обект на нарастващ

интерес към страните кандидатки и потенциални кандидатки за пълноправно членство, тъй като подготовката за структурните фондове и Кохезионния фонд. Това дава възможност на страните кандидатки да използват предприсъединителни фондове. Така дисертационния труд на тема „Териториално сътрудничество между България и Сърбия (На примера на европейските групи за териториално сътрудничество – ЕГТС)“ е с обем 244 страници, от които 214 страници основен текст, включващ увод, първа, втора и трета глава и заключение, литература от която 64 източника на кирилица, 18 източника на латиница, 30 нормативни и поднормативни документи с уеб адреси и списък съдържащ приложения. Обект на изследване е трансграничното пространство между България и Сърбия като съвместна зона за сътрудничество, обмен, взаимопроникване, взаимопомощ, взаиморазвитие и общ регионален растеж. Предметът на изследване е структурата на ЕГТС като действаща териториална система и нейните съставни елементи като движеща сила за по-активно териториално сътрудничество водещо до резултати с потенциал за оптимизиране на функциите на граничните региони на двете страни. Целта на дисертацията е да изследва проевропейските политики на България и Сърбия за териториално сътрудничество, в рамките на Европейския съюз за ускоряване на регионалното развитие и трансграничното сътрудничество чрез инструмента на ЕГТС. Приемам, че авторът правилно е осмислил концептуалната си същност на управленските механизми и позиционирането на труда в социално-икономическото развитие между двете държави, макар, че може да се търси и друг подход. Съществуващите тенденции в регионалното развитие показват, че неадекватното регионално развитие е не само следствие от лошо изпълнение на политиката за регионално развитие, но и от неблагоприятни системни и институционални механизми. За постигане на целта са определени следните изследователски задачи:

- Да се изследват възможностите за ускоряване на интеграционните процеси чрез създаване на ЕГТС;
- Да се изследват местните власти като създатели и получатели на ползи от ЕГТС, значението и възможностите за цялостното им развитие
 - Да се изследват резултатите от работата и потенциала на създадените Еврорегиони в пограничния регион на Сърбия и България.
 - Да се анализират възможностите за прилагане на регионален (местен) опит на възможностите за разширяване на сътрудничеството;
 - Да се определят и ускорят възможностите за участие в регионални проекти, които са съвместими с предложените изследвания и натрупан опит чрез ЕГТС Евробалкан.

Така предложената структура със задачи е изпълнима за подобно ниво на изследователско структуриране, макар че така предмета целта на изследването, сочат повече изследователски подходи. Трябва да обърнем внимание, че имаме дисертационен труд с наличен аналитико-синтетичен подход и динамичен аспект на изследване, който изисква предварително създаване на надеждна и достатъчно представителна информационна база. Това е и отправната точка на докторант Тошич за прилагане на аналитико-статистически изследвания с пространствено-аналитични процедури от групата на количествените методи.

Първата глава на дисертационния труд има теоретичен характер и е позиционирана правилно като подход на необходимост от регионална политика и провеждането на трансгранично сътрудничество. Донякъде в тази част дефицит са

сравнителния анализ между България и Сърбия, но предвид на темата той може да бъде спестен. Може първа глава да бъде съкратена и да завърши с потенциала на сътрудничеството между двете страни. Тук теорията се вписва в един по общо европейски план, отколкото да гони регионализма на пограничното сътрудничество. Втора глава е в полето на оценката и анализа на Европейските групи за териториално сътрудничество (ЕГТС). Намерено е място и за анализ на трансграничното сътрудничество като елемент от общата регионална политика на Европейския съюз. Ще дам само един пример, за възможност за допълнителна оптимизация на текста относно параграф 2.9, който можеше да бъде по-напред представен, защото Инструментът ЕГТС трябва да решава проблеми свързани с преодоляване на пречките, спъващи териториалното сътрудничество в Европейския съюз и извън него, и по-конкретно предоставяне на начин за действие през граници като се избягват възможните блокирания, породени от несъвместими правни и административни системи. Макар, че можем да се съгласим с автора и на този подход, несъмнено в три четири параграфа втора глава, щеше да бъде по-компактна. Положително е, авторът Владислава Тошич успешно завършва труда си с трета глава, където разглежда европейски групи за териториално сътрудничество като функция на териториално сътрудничество между България и Сърбия. Тук е положил усилия да представи обзорен момент от труда свързан с характеристики на граничната зона между България и Сърбия, Опишът да представи процесите по детайлно има съответното основание, но икономическа структура и икономическо развитие, образованието и културата имат своя различна логика и структура в двете страни. Подобно е и разглеждането на проблемите със защита на природата и опазване на околната среда, еврорегионално сътрудничество между България и Сърбия, както и SWOT анализ на ЕГТС Евробалкан можеше да бъде представен в по-стегнат вид, но предвид вида и особеностите на средата и този подход заслужава необходимото признание.

Стильт на труда е на нужното прилично ниво, макар че може да подчертае, че имаме възможност за подобряване на стила. От друга страна налично е добро качество използване на научна литература.

В заключение можем да приемем, че авторите изследвания на г-н Тошич почиват на фундаменталните разбирания за йерархията на организационното управление, етапите на развитие на теоретичното поле на териториалната свързаност и възможностите за сътрудничество като фактор на европейската интеграция.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Въведението съдържа и дизайнът на извършеното в хода на научната работа сравнително изследване, насочено към териториално сътрудничество между България и Сърбия (На примера на европейските групи за териториално сътрудничество – ЕГТС). Като цяло, трудът е структуриран правилно, в три последователни глави, осъществяващи прехода от теоретичната характеристика на изследвания обект, към методологията на пространствената-познавателна дейност и емпиричното изучаване на фактическото проявление на заложените изследователския труд. Заключениеето на дисертационния труд съдържа обобщенията на дисертантът, представляващи експозе на резултатите от изпълнението на поставените във въведението задачи.

Видно от библиографската справка към дисертационния труд, използваната научна литература включва над достатъчно на брой източника. Сред ползваната литература има достатъчно източници от последните три години, което показва достатъчно добра осведоменост на дисертанта по проблематиката, разглеждана в дисертационния труд, като е относима критиката, че българската научна школа би могла да се представи с интегрирането в цитиранията на повече автори.

Използваните методи на теоретичното и приложното изследване са представени и аргументирани в уводната част на дисертационния труд. Допълнително в рамките на втора глава е представен и обоснован обзорен елемент, трето главо има формата на практико-приложен подход. Изследването изглежда завършено и рамката на процесите в него. Представените цели, задачи, обект и предмет на изследването, както и наличните в труда хипотези, метод на изследването, основни работни понятия, считам за концептуално и контекстуално обосновани и отговарящи на темата.

На основание съдържанието на дисертационния труд може да се заключи, че докторантът потвърждава докторската си теза на основание изпълнение на поставената основна цел и изпълнението на поставените научно-изследователски задачи.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Приемам описанието на приносите на дисертационния труд за достоверно и отговарящо на заявката, но и на постигнатото от Любица Тошич. Прецизно формулираните предмет, обект, цели и задачи на изследването дисертационния труд са създали добра предпоставка за осъществяването на аналитично проучване с редица приноси от научен и научно-приложен характер. За изпълнение на поставените, в научната разработка, цели е приложен подходящ геоиконометричен инструментариум и географски методи. Рядката поява на цялостно и задълбочено проучване на особеностите на пограничния регион България-Сърбия и неговата адаптивност на трудовия пазар прави настоящото изследване полезно не само от теоретична, но и от практико-приложна гледна точка. Това би могло да послужи за изработването на политики за тяхната попълноценна интеграция и използване на трудовия им потенциал, който все още остава недостатъчно добре усвоен. Научните и практико-приложните приноси на дисертацията са безспорни, а извършеното самостоятелно проучване и авторово изследване, което би могло да бъде използвано за бъдещи научни разработки. Търсенето на ефективни практически решения на поставения проблем би могло да допринесе за попълноценната интеграция между България и Сърбия не само на трудовия пазар, а и в обществото и да обогати мултикултурната среда, в която живеем

5. Оценка на публикациите по дисертацията

В автореферата надлежно са представени публикациите по дисертационния

труд. Нивото на изданията реферират изискваната представителност. Покрити са минималните национални изисквания.

6. Оценка на автореферата

Авторефератът отговаря на формалните изисквания и отразява съдържанието на дисертацията, както и основните положения в нея. Приемам описаните от автора приноси на дисертационния труд като релевантни на постигнатите резултати и на материала в неговата цялост, дори бих го насърчил да бъде и малко по-смел в заявката си. Изготвен е на български и английски език. Отразява съдържанието на основните структурни части на дисертационния труд и отговаря на нормативните изисквания

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Нямам бележки и препоръки, освен желание за мотивация колегата да продължи да развива своите научни интереси. Да отстрани пунктуационни грешки, както и да подобри графичното оформление при прехвърлените при форматирането фигури и таблици. Също така може да бъдат съкратени описателни пасажи от текста и да се намали обема на дисертацията. Бих препоръчал, в бъдещата си научноизследователска работа, докторант Владица Тошич да насочи вниманието си към анализиране на възможните рискове от привличането на чуждестранни инвеститори в регионите между България и Сърбия.

8. Заключение

Представеният дисертационен труд отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и на Правилника за неговото прилагане. Докторантката изпълнява минималните национални изисквания по чл. 2б, ал. 2 и 3 от ЗРАСРБ за придобиване на образователна и научна степен "доктор" от Владица Тошич

Достойнствата на дисертационния труд ми дават основание да му поставя положителна оценка и да гласувам за присъждането на образователната и научна степен "доктор" по научна специалност 4.4 Науки за земята, Икономическа и социална география на Владица Тошич.

Дата 18.04.2024

Подпис:

Град София

(проф. д-р Камен Петров)